

Сдружение за дива природа БАЛКАНИ

Годишен доклад за дейността през 2022 г.

2022 г.

Съдържание

Въведение	3
Център за опазване на влажните зони „Драгоманско блато“, гр. Драгоман.....	4
Образователен център за едрите хищници, с. Влахи.....	4
Проект за изследване и опазване на вълка в България – част от Общата програма на СДП БАЛКАНИ за изследване и опазване на едрите хищници.....	5
Проект „Информирано гражданско участие в полза на природата“.	5
Проект „Отключване на потенциала за повишено използване на финансирането за биоразнообразие“.....	6
Проект „Snap the wildlife – гражданска наука в действие“.....	7
Проекти по Програма „Политики за младежта в сферата на околната среда“ на МОСВ.....	9
Проект „Осигуряване на полеви наблюдателен пункт в НП Рила за превенция на браконьерството над диви кози“ към ДНП „Рила“ .	9
Проект „Обучение на младежи за доброволчески мониторинг чрез фотокапани на биологичното разнообразие на НП „Централен Балкан““ към ДНП Централен Балкан“	10
Проект „Младежи изследват, опазват и представят биоразнообразието на Драгоманското блато“ към РИОСВ – София	11
Публични кампании и дейности.....	12

Въведение

През изминалата година Сдружението продължи работата си по опазване на българската природа в различни аспекти - пряка консервационна работа на местообитания в Драгоманското блато, Алдомировското блато и Рида Чепън, опазване и мониторинг на видове чрез Програмата за едрите хищници, участие в общи кампании на неправителствените организации по подобряване на природозащитното законодателство, обществена работа при представянето на общността на Неправителствените организации (НПО) в независими органи, подкрепа за местни общности при конкретни екологични проблеми, образователна дейност, повишаване на осведомеността на обществото за проблемите на опазването на природата и др.

Осъществяването на по-голяма част от дейностите стана възможно благодарение на нашите спонсори: Фондация Бернд Тиес (Bernd Thies Foundation), Фондация „Обществен борд на Telus International в България”, Европейската инициатива за околна среда (EURENI), Фонд Активни граждани България, и др.

Много дейности бяха осъществени в партньорство с други български и международни природозащитни НПО, организации с различни сфери на действие и институции: Асоциация на парковете в България (АПБ), WWF България, Министерство на околната среда и водите (МОСВ), Д“НП Централен Балкан“, Д“НП Рила“, РИОСВ – София и др.

Център за опазване на влажните зони „Драгоманско блато“, гр. Драгоман

През есента на 2022 г. Центърът беше домакин на Орнитологичен лагер за опръстеняване на птици, провеждан като част от Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие (НСМБР). Дейността бе изпълнена под ръководството на Националния Природо-научен Музей при БАН, в партньорство с Българска орнитологическа централа – ИБЕИ към БАН и СДП БАЛКАНИ.

По-късно същата есен в Центъра бяха проведени серия от обучения за изследване, опазване и представяне на биоразнообразието на Драгоманското блато, предназначени за младежи.

Продължи работата по планиране на новия проект за изграждане на туристическа инфраструктура в блатото – нови дървени пътеки и мостче над канала. За целта бяха направени постъпления за получаване на необходимите разрешителни от отговорните институции – Община Драгоман, РИОСВ София и др. Тази дейност е финансирана от дарения на граждани, организации и фирми, съпричастни с каузата за опазване на Драгоманското блато, а през лятото на 2022 г. Сдружението успя да привлече допълнителни средства чрез включването на Центъра и Драгоманското блато в дългосрочен международен проект.

През 2022 г. Центърът продължи да развива своите образователни, туристически и природозащитни дейности.

Образователен център за едрите хищници, с. Влахи

През 2022 г. Образователният център за едрите хищници беше посещаван от различни посетители, основно индивидуални посещения. За трета поредна година с голям успех бяха организирани образователни, летни лагери за деца. Бяха направени подобрения на базата на Центъра. Продължи активното му популяризиране чрез Фейсбук страницата (<https://facebook.com/LargeCarnivoreEducationCentreBulgaria/>).

През 2022 г. продължаващото развитие на центъра бе финансирано от Bernd Thies Foundation., както и от дейностите, провеждани в Центъра.

Проект за изследване и опазване на вълка в България - част от Общата програма на СДП БАЛКАНИ за изследване и опазване на едрите хищници.

През 2022 г. продължи работата на Сдружението за изследване и опазване на вълка у нас. Бяха събирани и анализирани данни от два работни района, а именно Пирин планина и Краището. Бяха проведени интензивни, теренни проучвания с използването на различни методи (проследяване по трансекти, симулирано виене, поставяне на фотокапани). Бяха събрани данни за наличието на семейни двойки и броя им в работните райони. Атрактивната информация от теренната работа и някои от резултатите бяха използвани за ангажиране на обществеността в опознаване и опазване на вида, чрез публикации в страницата на сдружението.

През 2022 г. окончателно беше официално одобрен Планът за действие за Европейския вълк в България, чието разработване беше инициатирано от сдружението. Планът беше разработен и приет от работна група, включваща представители на всички заинтересовани страни, след което през 2018 г. бе внесен за одобрение в МОСВ. Необходимо бе да бъде съгласуван и от МЗХГ, което стана факт едва през 2022 г.

През 2022 г. дейностите бяха финансирани от Bernd Thies Foundation.

Проект „Информирано гражданско участие в полза на природата“

Проектът завърши успешно в края на април 2022 година. Той имаше за цел да подпомогне граждани и граждански групи, които са засегнати от неефективното прилагане на законодателството свързано с опазване на околната среда, като подобри възможностите за прякото им включване и участие. Друга наша цел беше да повишим тяхната осведоменост и капацитет.

Резултатите от работата по проекта надхвърлиха заложеното. Успяхме да посетим всички области на страната, като проведохме 29 обучения на живо, като последното беше проведено на 28.03.2022 г. и с него общият брой на обученията по проекта достигна 37, а в тях успяха да се включат 962 участника. Изготвеният наръчник за зелено застъпничество обхваща всички основни закони имащи отношение към опазване на околната среда, като обема му надхвърли 200 страници. Експертно и юридически бяха подпомогнати 14 инициативи в сферата на околната среда, като част от тях бяха доведени окончателно до успешен край. Бяха изготвени 2 наредби вместо заложената една, като Наредбата за участие на гражданите при вземане на решения на местно ниво беше

внесена в Столична община и ще бъде мултиплицирана и в други общини, а изготвената допълнително наредба за миризмите във въздуха е предвидено да бъде внесена в община Русе. Всички 5 фондонабирателни кампании бяха проведени успешно, достигайки предварително заложените цели. Чрез нашите кампании за защитени територии и вековни дървета събрахме стотици предложения от граждани, а като резултат успяхме да внесем предложения за обявяване на над 100 вековни дървета и 7 предложения за защитени територии. Към края на проекта вече са обявени 7 вековни дървета и 4 нови защитени територии.

Повече информация може да се намери на страницата на проекта - <https://priroda.parks.bg/>.

Проектът се осъществи с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България, в партньорство с Асоциация на парковете в България.

Проект „Отключване на потенциала за повишено използване на финансирането за биоразнообразие“

Проектът се изпълнява в България, Хърватска, Латвия и Словения съвместно от партньорски организации на [Bankwatch CEE](#) и [EuroNatur](#), а партньор от българска страна е Сдружение за дива природа БАЛКАНИ. Период на изпълнение на проекта е 01.01.2022 – 31.03.2023г.

Дейности, включени в проекта са:

1. Организиране на Кръгла маса на природозащитни неправителствени организации
2. Организиране на Кръгла маса на тема „Финансиране на биоразнообразието в България – ключови проблеми, определящи фактори и възможни решения“, 3 ноември 2022 г., София
3. Преглед на състоянието на финансиране на биоразнообразието в България
4. Наблюдение на програми за биоразнообразието, по-конкретно процедурите по българския Национален план по възстановяване и устойчивост (НВПУ), чиято цел е недопускане на вредни за биоразнообразието проекти.

Резултати:

1. Докладът (на английски език) [„Biodiversity on the brink. What’s holding back financing for nature in the EU?“](#) представя направените изводи и препоръки и анализите от кръглите маси в четирите страни, включително и България. Обобщение на български

може да се прочете тук: [Биоразнообразие на ръба или какво пречи на финансирането за природа в ЕС? | БАЛКАНИ \(balkani.org\)](#).

2. Становището по екологична оценка на НПВУ на МОСВ, в точка 28 на стр.15, отразява становището на СДП БАЛКАНИ НПВУ да не финансира нови вятърни и фотоволтаични проекти в защитени територии и защитени зони с изключение на конкретни застроени терени. С това – EUR 342,000,000 (33%) Инвестиционна подкрепа по Механизма за възстановяване и устойчивост и EUR 684,000,000 (67%) Частно финансиране, предвидени в проекта, по проект „Схема в подкрепа на изграждането на минимум 1.4GW ВЕИ и батерии в България “ бяха отклонени от националната екологична мрежа.

Проектът се реализира с финансовата подкрепа на Европейската инициатива за околна среда ([EURENI](#)) на Германското министерство на околната среда, опазването на природата и ядрената безопасност.

Проект „Snap the wildlife – гражданска наука в действие“

Проектът се изпълнява в рамките на 10 месеца от февруари 2022 г. и стартира като инициатива за набиране на доброволци за работа с фотокапани и обработка на събраните. Основната цел на инициативата е да създаде мрежа от доброволци в цялата страна, които да събират данни за фауната в техния роден край с помощта на фотокапани. Идеята е чрез инструментите на гражданската наука да включим в обикновените граждани в научна дейност без да е необходимо те да са задължително специалисти. По този начин приобщаваме обществеността към нашите каузи като им даваме възможност да се включат реално в изучаването и опознаването на биоразнообразието в близост до нас.

В рамките на проекта бяха организирани 2 присъствени обучения – в София и Велико Търново, както и множество консултации онлайн. Участниците преминаха през обучение и инструктаж за работа с техниката, след това имаха възможност да поставят фотокапан на удобно за тях място и след месец да ни изпратят записите. Така нашите фотокапани обиколиха страната и събраха данни от 71 отделни места.

Създадена е база данни със снимки и видеа от фотокапани с повече от 15 000 файла. Регистрирани са над 20 вида бозайници и 14 вида птици от цялата страна.

Доброволци се включват и в обработката на събраните снимки и видеа като тяхната роля е да прегледат и опишат заснетото от фотокапаните.

Инициативата включва и образователен елемент, който ще бъде постигнат чрез създаването на сайт с информация за гражданската наука, дейностите по проекта и любопитни факти за най-често регистрираните видове животни.

С цел да популяризираме инициативата по достъпен за всички начин създадохме пътуваща изложба със снимки от фотокапани. Изложбата посети училища в различни населени места, беше включена в няколко събития и гостува 1 месец на Зоологическа градина София.

Идеята на инициативата е мрежата от доброволци да се разраства и да продължи събирането на данни от цялата страна през следващите години.

Проектът се реализира с финансовата подкрепа на Фондация „Обществен борд на Telus International в България“.

Проект „Водни решения за съхраняване на въглерода, хората и дивата природа“ (WaterLANDS),

В проект [WaterLANDS](#) включва 33 партньори от 14 страни, които работят заедно, за да се възстановят влажни зони на няколко места в Европа. Професионалисти от света на науката, бизнеса и природозащитата си сътрудничат с отговорните институции, за да вдъхнат нов живот на деградирани сладководни и крайбрежни екосистеми на площ от 10 500 хектара в шест държави – България, Великобритания, Естония, Италия, Ирландия и Нидерландия. Ангажирането на местните общности и заинтересованите страни в процеса на възстановяване е ключов подход в проекта WaterLANDS, който ще доведе не само до съживяване на природата, но и до социално-икономически ползи за населението.

СДП БАЛКАНИ се присъедини официално през юли 2022 година с моделно място за действие – Драгоманското блато.

Сдружението в партньорство с WWF България създаде Направляващ комитет по проекта с участието на Община Драгоман, РИОСВ София, МОСВ където се обсъждат проектните дейности и тяхното изпълнение. Организирана и проведена бе начална среща по проекта с участието на организациите партньори, учени, представители на отговорните институции. Също така започна работата с доброволци и специалисти по провеждането на полеви лагер за изследване и опръстеняване на птици в сътрудничество с Националния природонаучен музей към БАН в който се включиха 50 участници. СДП БАЛКАНИ и WWF България работят върху изготвяне на стратегия за устойчиво управление на Драгоманското блато. В следващите 4 години двете организации ще

проведат множество дейности на терен, които допринасят към процеса на възстановяване на влажната зона. Планира се отстраняването на част от растителната маса (тръстика, папур), както и проучване на начини за оползотворяването ѝ в селското стопанство, строителството, като биогориво. С цел намаляване замърсяването с торове, използвани върху съседните обработваеми земи, ще се изградят три буферни зони. Чрез мониторинг ще се проследява нивото и температурата на водата, както и местообитанията на рибите и водолюбивите птици. Възстановяването и разширяването на туристическата инфраструктура, разрушена от пожара през 2020 г., също е сред планираните дейности.

Дейностите по проекта се финансират от програма на ЕС „Хоризонт 2020“ (Horizon 2020 Green Deal Call 7.1).

Проекти по Програма „Политики за младежта в сферата на околната среда“ на МОСВ

През 2022 г. Министерство на околната среда и водите създаде Програма, целяща да повиши информираността на младежи от цялата страна по темата за политиките в опазването на околната среда. Програмата подкрепи реализацията на множество дейности на местно ниво, насочени към млади хора на възраст от 15 до 29 г. В рамките на програмата бяха организирани множество лагери, обучения, семинари и конкурси за младежи. СДП БАЛКАНИ се включи с изпълнението на 3 проекта:

Проект „Осигуряване на полеви наблюдателен пункт в НП Рила за превенция на браконьерството над диви кози“ към ДНП „Рила“

След консултиране с ДНП „Рила“ за избор на парков участък и конкретно място за извършване на наблюденията беше избран ПУ „Боровец“, където СДП БАЛКАНИ осигури полеви наблюдателен пункт за превенция на браконьерството над диви кози. Изготвен беше протокол за действие с ДНП „Рила“ при необходимост от организиране на своевременна акция за запречване на подходи и залавяне на нарушител. Умишлено дейността и мястото бяха държани конфиденциални с цел да се предотврати изтичане на информация. На избраното място през периода от 01.09.2022 до 31.10.2022 бяха дадени дежурства от доброволци, като всички ношуваха на терен с цел да осигурят присъствие и през ранните часове на деня. През целия период на дадените дежурства не бяха чути

изстрели или видени хора с пушки. Районът е бил сравнително спокоен със сравнително ниска натовареност от към посетители. Съмнителни лица и поведение не са засичани. На 26.11.2022 година в района на х. Мальовица беше проведено еднодневно обучение на тема „Начини за ограничаване на браконьерството върху защитени видове“. На обучението присъстваха 30 младежа на възраст между 15 и 29 години. Обучението бе проведено с лекционна и теренна част, като в конкретният ден бяха наблюдавани над 20 диви кози в района около хижата, а участниците получиха информация относно заплахите за вида и начините на реакция при съмнение за браконьерство и за извършването на мониторинг, разпознаване по възраст и пол, както и разпознаване на следи и следи от жизнена дейност.

Проект „Обучение на младежи за доброволчески мониторинг чрез фотокапани на биологичното разнообразие на НП „Централен Балкан““ към Д“НП Централен Балкан“

Екипът ни се свърза с директорите на две училища от населени места, близки до границите на НП „Централен Балкан“ - Национално училище за планински водачи „Васил Левски“ в с. Черни Осъм и Национална професионална гимназия по горско стопанство и дървообработване „Сава Младенов“, гр. Тетевен. В дейностите по проекта се включиха ученици от горните класове на двете училища.

По време на първата ни среща с младежите те преминаха през обучение, включващо теоретична и практична част:

- Чрез презентацията учениците се запознаха с устройството на фотокапаните, принципа на тяхната работа, различни техники за използването им в научни изследвания (примери от България и света) и мониторинг.
- В практическата част – настройване на фотокапана, подготовка за работа на терен, избор на подходящо място за монтиране, се включиха част от учениците и техните учители. След това разделени в малки групи младежите имаха възможност сами да поставят фотокапани в близост до техните училища.

След 2 седмици заедно събрахме фотокапаните и прегледахме какво са „уловили“. Младежите бяха много впечатлени от това, че дивите животни са толкова близо до тях. В рамките на проекта беше организиран и конкурс за информационен материал, които учениците трябва да изработят сами със снимки или видеа, заснети от техните фотокапани. В конкурса взеха участие 12 ученика от двете училища. Всички показаха въображение, интерес и желание за участие, за това всички бяха наградени.

Участие в дейностите на проекта взеха над 70 ученика от двете училища. За повечето от младежите фотокапаните и работата с тях бяха напълно непознати. Всички ученици проявиха интерес и задаваха въпроси, което показва, че темата ги вълнува. Някои от тях изявиха желание да продължат да се занимават с това и в бъдеще.

Проект „Младежи изследват, опазват и представят биоразнообразието на Драгоманското блато“ към РИОСВ - София

Проектът имаше за цел да запознае младежи от София и региона с Драгоманското блато като важна влажна зона и различни дейности за опазването и изследването на биоразнообразието в района на блатото.

През ноември 2022 г. бяха проведени три обучения с теоретична и практическа част за запознаване на участниците със съвременни методи за изследване на птици и бозайници в района на Драгоманското блато и по-специално опръстенияване на птици и използване на фотокапани за изследване на бозайници. В обученията участваха 29 младежи от възрастовата група 15-29 години и 13 придружаващи лица. Обученията включваха теоретична част – лекции и посещение на терен в реални условия с наблюдаване на процеса на опръстенияване, описване и освобождаване на уловените птици от оторизирани от МОСВ опитни изследователи и поставяне на фотокапани за мониторинг и изследване на бозайниците в района на Драгоманското блато.

Седем младежи се включиха в обучение на тема „Интерпретация на природното наследство“, след което участваха в дискусия по групи и в разработването на сюжета и дизайна на 6 информационни табели (1 голяма и 5 малки) и свързаните с тях 6 информационни видеоклипа.

Табелите включват QR код, който при сканиране с мобилен телефон показват видеоклип за дадено интересно/рядко растение или животно. Голямата табела дава информация по атрактивен начин за блатото и влажните зони като цяло. Малките табели и видеата към тях са тематични и представят емблематични за блатото видове - видра, хищни водни растения, тръстика, голяма бяла чапла и водна леща. Табелите са поставени в района на блатото на места, често посещавани от туристи.

Публични кампании и дейности

Представителство на природозащитните НПО

Членовете на Сдружението продължиха да представляват природозащитните НПО в междуведомствени органи. Елена Цингарска е участник в Платформат на Европейския съюз за съвместно съществуване на хората и едрите хищници, както и в разширения състав на Large Carnivore Initiative for Europe (LCIE към IUCN).

Защита на зоните от Натура 2000

СДП БАЛКАНИ работи за опазване на защитени зони като изготвя експертни становища, жалби и други документи във връзка с решения по проекти, чието осъществяване би разрушило природни местообитания и местообитания на видове, предмет на опазване в зоните.